

Prečo kreatívna ekonomika?

[Why creative economy?]

25. marca 2011, Bratislava, Primaciálny palác

Záverečná správa

Príliš málo povzbudení sa dostáva tvorivému duchu, vynaliezavosti a predstavivosti ...
[Lord Smith of Finsbury, Bratislava 25. 3. 2011]

I. Úvod

British Council podporuje v rámci svojich aktivít projekty, ktoré sú zamerané na rozvoj ľudských schopností, zručností a umenia. V kontexte vývoja ekonomických teórií aj celosvetových hospodárskych trendov podporuje British Council o.i. projekty zamerané na popularizáciu a zlepšovanie podmienok kreatívneho priemyslu, rovnako ako projekty zmapovania kreatívneho priemyslu v tých krajinách, kde je téma kreatívnej ekonomiky v zárodku.

British Council Slovensko v spolupráci so združením **Creative Industry Forum** a organizáciou **Košice – Európske hlavné mesto kultúry 2013**, n.o. pripravil viacročný projekt *Creative & Cultural Economy in the Slovak Republic*, v rámci ktorého boli a budú podporené viaceré projekty popularizujúce kreatívny priemysel. Jedným z nich je realizácia štúdie mapujúcej kreatívny priemysel na Slovensku. Prvou aktivitou tohto projektu bola v roku 2010 podpora medzinárodnej konferencie *Shaping the Future*, ktorá sa uskutočnila v Košiciach v rámci projektov Košice hlavné mesto kultúry.

Seminár *Prečo kreatívna ekonomika?*, ktorý sa uskutočnil 25. marca 2011 v Primaciálnom paláci v Bratislave bol pokračovaním témy – tento krát bola na zreteli kreatívna ekonomika na úrovni verejnej správy. Semináru samotnému predchádzala pracovná večera, ktorej sa na pozvanie Dominica Schroedera, Chargé d'affaires Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska na Slovensku, zúčastnili minister financií Ivan Mikloš, primátor Bratislavy Milan Ftáčnik, primátor Košíc Richard Raši a ďalší slovenskí hostia. Čestným hosťom stretnutia bol bývalý minister kultúry, médií a športu Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska Chris Rt Hon Lord Smith of Finsbury, ktorý na prelome tisícročí presadil problematiku kreatívneho priemyslu vo Veľkej Británii a ktorého pri príležitosti seminára *Prečo kreatívna ekonomika?* pozval do Bratislavy riaditeľ British Council Slovensko Andrew Spells.

Seminár podporilo Ministerstvo kultúry SR, ktoré má v súlade s rozpracovaním programového vyhlásenia vlády SR v pláne spracovať Konceptiu na podporu kultúrnych a kreatívnych priemyslov v SR a tiež hlavné mesto Bratislava, ktoré má v pláne hospodárskeho a sociálneho rozvoja na roky 2010 až 2020 profilovať sa ako mesta kultúry a kreatívneho priemyslu.

II. Skrátený prepis priebehu seminára

Seminár otvoril primátor hlavného mesta Bratislavy **Milan Ftáčnik**, ktorý označil oblasť kreatívnej ekonomiky za perspektívnu pre mestá, ktoré podporou kreatívneho priemyslu môžu zabezpečiť dlhodobú udržateľnosť svojho rozvoja. Informoval účastníkov o tom, že na pracovnej večeri mali hostia možnosť diskutovať s Lordom Smithom o kľúčových faktoroch kreatívnej ekonomiky. Pre jej rozvoj sú potrebné

- zmeny v oblasti vzdelávania,
- pomoc zo strany miest a obcí pri vytváraní podmienok na vznik kreatívnych inkubátorov a aktivít,
- odstraňovanie administratívnych a legislatívnych bariér,
- reálna ochrana duševného vlastníctva.

Riaditeľ British Council Slovensko **Andrew Spells** poukázal na skutočnosť, že téma kreatívnej ekonomiky sa na Slovensku začala prezentovať v rámci Roku kreativity a inovácií (2009), kedy sa pod záštitou Václava Havla, bývalého prezidenta Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a bývalého prezidenta Českej republiky v spolupráci so Zastúpením Európskej Komisie na Slovensku konala v Bratislave high-profile konferencia o kreatívnom priemysle s názvom Sloboda tvorivosti / Freedom of Creativity. Na jej výsledky nadviazala konferencia Shaping the Future, ktorá sa konala v roku 2010 v Košiciach. Obe tieto podujatia naznačili, že na Slovensku nemáme dostatok informácií o kreatívnom priemysle, nepoznáme jeho veľkosť, charakteristiku a dopad na hospodárstvo, čo je pre tvorbu politiky zásadné. Preto sa British Council Slovensko rozhodla podporiť projekt mapovania kreatívneho priemyslu na Slovensku. O dôležitosti tohto ekonomického segmentu v Európe už niet pochýb. Kreatívny priemysel v mnohých krajinách zamestnáva významné percento obyvateľstva, rastie rýchlejšie ako iné segmenty a navyše má význam i pre rozvíjanie a uvoľňovanie ľudského potenciálu. Dokáže pomerne ľahko reagovať na rôzne kultúrne či ekonomické zmeny. A. Spells upozornil, že potenciál Slovenska v oblasti kreatívnej ekonomiky vychádza z jeho kultúrno-spoločenského aj geografického kontextu a je veľký. Partneri British Council Slovensko - Košice hlavné mesto kultúry a Creative Industry Forum sú v oblasti kreatívnej ekonomiky veľmi aktívni a stali sa tak jej prirodzenými spolupracovníkmi. A. Spells tiež vyjadril želanie, aby sa seminár stal počiatočným impulzom k vytvoreniu udržateľného koordinovaného programu štátnych aj samosprávnych orgánov a aby skúsenosti z Veľkej Británie aj Estónska prezentované na seminári pomohli Slovensku v téme kreatívnej ekonomiky sa lepšie zorientovať.

Lord Smith z Finsbury uviedol svoj príspevok svojou skúsenosťou, keď mal ako minister kultúry za cieľ presadiť a obhájiť investície vkladané do jeho rezortu. Uvedenie témy kreatívnej ekonomiky do praxe nebolo jednoduché ani vo Veľkej Británii. Absencia údajov o hodnote kultúrneho sektoru, o zamestnanosti, o podiele na HDP či o vývoji v sektore sťažovala argumentáciu a zdôvodnenie - prečo je tento sektor dôležitý nielen pre srdcia a duše ľudí ale aj pre ekonomiku. V Británii bola vytvorená medzirezortná pracovná skupina pre kreatívny priemysel, v ktorej boli okrem štátnej správy a samosprávy zastúpené aj jednotlivé kreatívne odvetvia. Následne bol spracovaný prvý prieskum kreatívnej ekonomiky v roku 1998, ďalší mapping bol realizovaný v roku 2001.

Ešte pred samotným prieskumom bolo potrebné kreatívny priemysel definovať. Definícia napokon znela – tie odvetvia, ktoré majú svoj pôvod v individuálnej tvorivosti, zručnostiach a talente a ktoré majú potenciál pre tvorbu bohatstva a pracovných príležitostí tvorbou a využívaním duševného vlastníctva. Táto definícia zahŕňa tri kľúčové prvky

- pôvod kreatívnych ekonomických aktivít – talent jednotlivca,
- hodnota – tvorba ekonomického bohatstva (možnosť využívania inými osobami),
- duševné vlastníctvo.

Z praktického hľadiska sa následne definícia aplikovala na konkrétne oblasti, a to reklamu, architektúru, trh s umením a starožitnosťami, remeslá, dizajn, módné návrhárstvo, audiovizuálna tvorba, interaktívny softvér pre voľný čas, hudba, umenie, vydavateľská činnosť, PC, televízne a rozhlasové vysielanie. Tieto oblasti vychádzajú z pôvodnej tvorivosti, tvorby duševného vlastníctva a hodnôt z nej vyplývajúcich.

Prvý spracovaný mapping odráža nie celkom ucelený výstup, pre ďalší postup mal však podľa Lorda Smitha nesmierny význam. Upozornil na nevyhnutnosť testovacieho prístupu – ktorý bude potrebný aj na Slovensku. Na základe prvého mappingu bolo možné nastaviť ďalší zber dát tak, aby mali vyššiu výpovednú hodnotu. Mapping v roku 2001 bol už realizovaný na širšom základe. Prvým prieskumom bolo zistené, že kreatívny priemysel má v skutočnosti oveľa väčší vplyv, ako sa predpokladalo. V súčasnosti už 15 rokov staré údaje ukázali, že v kreatívnom priemysle pracovalo 1,3 milióna ľudí, čo predstavovalo hodnotu 100 mld. libier.

Najnovšie údaje ukazujú, že kreatívny sektor predstavuje v Británii zhruba 7 % HDP. Ešte dôležitejšie ako objem, je samotné tempo rastu, ktoré je viac než dvojnásobok všeobecného tempa ekonomického rastu. Tento ukazovateľ dokazuje, aká je pre hospodárstvo krajiny kreatívna ekonomika dôležitá.

Napriek systematickej práci zainteresovaných trvalo takmer štyri roky, kým po prvý krát zazneli slová o kreatívnom priemysle z úst premiéra Gordona Browna. V súčasnosti je kreatívna ekonomika samozrejmom súčasťou vládnej rétoriky a aj nová vláda udržiava trend podpory jej rozvoja. V tohtoročnom rozpočte sa kreatívny priemysel objavil ako samostatná položka a dôležitá súčasť budúceho vývoja.

Dôvody rastu však neboli výsledkom cieľavedomej štátnej politiky. Viaceré sú pre Britániu prirodzené a rozdielne napríklad od podmienok Slovenska. Jedným a nie nepodstatným je dominantné postavenie angličtiny ako jazyka internetu. Dôležitým je však i silné postavenie tradičných kultúrnych aktivít v spoločnosti, čo je napríklad pre Britániu a Slovensko zase spoločné.

Pre úspešný kreatívny sektor ekonomiky je potrebný silný tradičný sektor kultúry, keďže práve zručnosti získané v tradičných odvetviach ako je divadlo, hudba, tanec sa využívajú v komerčne využiteľných segmentoch.

Silné kultúrne tradície sú tie, ktoré prispeli k úspechu kreatívnej ekonomiky v Británii, pričom Lord Smith poukázal na to, že tieto tradície má aj Slovensko. Ďalším dôvodom sú silné kreatívne inštitúcie (v Británii napr. BBC). Štvrtý element je liberálny pohľad na svet. V represívnom sociálnom politickom systéme nie sú podmienky na rozvoj tvorivosti. Pri pocite slobody v spoločnosti sa rozmáha aj pocit tvorivosti v spoločnosti.

Na základe mappingu bolo v Británii identifikovaných päť základných oblastí, ktoré si vyžiadali zásah/pomoc vlády.

Prvou oblasťou bola oblasť podpory exportu, a to aj prostredníctvom britských veľvyslanectiev, ktoré mali napomôcť presadeniu sa produktov kreatívneho priemyslu. Stratégia podpory kreatívnej ekonomiky sa stala súčasťou činnosti všetkých orgánov verejnej správy, ktoré majú možnosť lobiť, podporovať, propagovať britské umenie, kultúru a aj firmy pri exporte. Druhou oblasťou bolo zavedenie podpory rozvoja kreatívnych schopností do systému vzdelávania. Z tohto dôvodu vypracovali v Británii napríklad program – kreatívne partnerstvá v školách. Kreatívne firmy, umelecké agentúry, významní režiséri, herci, hudobníci prichádzali do škôl, kde sa rozprávali so žiakmi a hovorili o význame a skúsenostiach tej ktorej oblasti a tento program mal obrovský úspech. Je dôležité učiť tvorivosti, ale zároveň treba zabezpečiť, aby tvorivý študent, získal napríklad aj znalosti ako podnikateľ.

Následne musia existovať podmienky, v ktorých sú tvoriví ľudia schopní vybudovať vlastnú firmu. V tomto prípade môže zohrať významnú úlohu vedenie miest - napríklad poskytnutím priestorov. V tomto prípade poukázal aj na význam projektu kasárne v Košiciach ako hlavného mesta kultúry 2013.

Štvrtý krok možno označiť ako prístup investičného financovania – tradičné pravidlá pre investičné financovanie pre malé začínajúce subjekty kreatívneho priemyslu jednoducho nie sú vhodné. Je potrebné zabezpečiť existenciu investícií do rozvoja kreatívneho priemyslu.

Piatym krokom je ochrana práv duševného vlastníctva. Dôležité je, aby hodnota duševného vlastníctva vrátila pôvodcovi idey investície a umožnila ďalší rozvoj. V súčasnom období sú distribučné kanály vďaka digitálnemu prostrediu veľmi jednoduché, preto je dôležité ochrániť tvorcu, aby odmenu za svoju tvorivú činnosť získal on. Dôležitosť ochrany duševného vlastníctva má zásadný význam pre úspešnosť kreatívnych odvetví. Tvorivosť nie je vec, ktorá je dôležitá len pre kreatívne firmy (architekti, filmári...). Kreativita je dôležitá aj pre iné priemyselné procesy, ďalšie podnikateľské praktiky. Podpora kreativity u študentov sa tak neprejaví len v segmentoch kreatívneho priemyslu, ale aj v ďalších segmentoch, kde môže pomôcť tvorivému rozvoju i „netvorivých“ odvetví.

V súčasnosti je v Británii sústredená pozornosť na kreatívnu ekonomiku nielen na národnej úrovni, ale aj na úrovni lokálnej a regionálnej. Dôležitosť tejto skutočnosti zdôraznil Lord Smith a upozornil, že aj pre Slovensko bude dôležité aby sa pohľad neobmedzil len na národnú úroveň. Kreatívny priemysel sa skladá z malých entít a pre ich rozvoj je dôležitý aj prístup orgánov samospráv.

Kľúčové sú tradície v oblasti umenia a kultúry, schopnosť rozvíjať kreativitu prostredníctvom systému vzdelávania, či geografická poloha krajiny, od ktorej vyspelosti závisí „priateľskosť“

prostredia pre uplatnenie produktov kreatívneho priemyslu.

Lord Smith z Finsbury na záver tlmochil svoje presvedčenie, že v krajine, ktorá nemá prístup k nerastným surovinám či lacnej pracovnej sile, je nevyhnutné zamerať sa práve na kreatívny priemysel, ktorého pridaná hodnota môže viesť ekonomiku k jej prosperite.

Druhú časť semináru Prečo kreatívna ekonomika? otvorila Zora Jaurová, umelecká riaditeľka projektu Košice 2013 spolu s Martinom Brunckom, splnomocnencom vlády pre vedomostnú ekonomiku diskusiou k príspevku Lorda Smitha z Finsbury.

Na otázku Zuzany Mistríkovej z Creative Industry Forum aký vplyv mala kríza na výsledky/pozitíva podpory kreatívnej ekonomiky v Spojenom kráľovstve, Lord Smith uviedol, že z ekonomickej krízy sú tri možné cesty – zvýšenie daní, zníženie výdavkov a stimulácia ekonomického rastu – práve pri stimulácii ekonomického rastu je kreatívny priemysel dôležitou súčasťou. Britská vláda sa tohto názoru drží a napriek tomu, že znížila výdavky do určitých kreatívnych projektov – stále je záväzok vlády voči kreatívnemu priemyslu veľmi silný. V každom prípade oddialenie presadzovania dobrých podmienok pre kreatívny priemysel kvôli kríze môže mať paradoxne za následok jej pomalšie prekonanie; Lord Smith preto neodporučil Slovensku oddialenie začiatku procesu smerovania ku kreatívnej ekonomike.

Na otázku Svetlany Waradzinovej z Vysokej školy múzických umení, Bratislava čo je predmetom tzv. tradičného umenia, Lord Smith uviedol, že najdôležitejšie sú konkrétne kreatívne aktivity – teda ľudia z divadelných predstavení, tanečných súborov, orchestrov – práve ich talent je dôležitý nie len pre umelecké aktivity, ale ľudia s týmito schopnosťami sa často stávajú hýbatelmi aj aktivít v komerčnom prostredí. Samozrejme, že to neupiera význam kultúrneho dedičstva a inštitucionálneho zabezpečenia, to má primárny význam napríklad pre oblasť cestovného ruchu.

Na otázku Saši Shimdákovej z portálu SASHE, ako riešiť určitý dešpekt umelcov k tomu, že ich diela majú byť chápané ako produkty. Lord Smith uviedol, že sa tiež stretával s argumentmi umelcov, že sa ignoruje fakt dôležitosti umenia pre umenie samotné a že všetky veci okolo ekonomiky znižujú estetický/umelecký aspekt ich umenia. Domnieva sa však, že v súčasnosti je už menej takýchto názorov a že už je všeobecnejšie akceptovaný názor, že kreatívna ekonomika nie je proti hodnote umenia, ale práve naopak poukazuje aj na jeho hodnotu v ekonomike.

Na otázku Zuzany Piovarčiovej z Ministerstva spravodlivosti SR, do ktorej oblasti by primárne začal investovať na podporu kreatívnej ekonomiky s ohľadom na špecifikum politického vývoja na Slovensku. Lord Smith uviedol, že z pozície vlády možno v tejto oblasti spraviť veľa i bez konkrétnych investícií, ale ak by mal investovať, tak by investoval do vzdelávania. V krajinách, kde bol politický útlak a ktoré sa stali slobodnými, sa hodnota individuality, slobody a vyjadrenia zdá väčšia, ako v krajinách s demokratickou tradíciou. Túto skutočnosť by malo Slovensko využiť.

Semináru sa zúčastnila štátna tajomníčka Ministerstva kultúry SR, **Natália Cehláriková**, ktorá vo svojom príhovore upozornila na programové vyhlásenie vlády a jeho rezortné rozpracovanie, podľa ktorého sa vláda zaviazala podporiť iniciatívy zamerané na kreativitu a synergiu medzi kultúrou, vzdelávaním a priemyslom. Štátna tajomníčka tiež uviedla, že na Slovensku sa doteraz na vládnej úrovni nevenovala kreatívnemu priemyslu dostatočná pozornosť. Záväzok v programovom vyhlásení je prvou pionierskou iniciatívou. Ministerstvo kultúry v tejto súvislosti oslovilo aj iné rezorty a inštitúcie a aktuálne vytvára pracovnú a expertnú skupinu, do ktorej chce zapojiť aj predstaviteľov občianskej spoločnosti a kreatívneho priemyslu. Cieľom ministerstva je vytvoriť základný ideový a právny rámec, na ktorý sa bude môcť v budúcnosti nadviazať. Špecifické postavenie má samozrejme v tejto iniciatíve ochrana práv duševného vlastníctva. Štátna tajomníčka uvítala iniciatívu, ktorej súčasťou je organizácia semináru a projektu mappingu. Vyslovila presvedčenie, že na Slovensku vznikne vyvážená koncepcia podpory kreatívneho priemyslu na Slovensku.

Ďalším zahraničným hosťom semináru bol **Ragnar Siil**, vedúci odboru rozvoja estónskeho Ministerstva kultúry, ktorý ma už od roku 2005 v pôsobnosti agendu kreatívnej ekonomiky. Predstavil proces mappingu kreatívneho priemyslu v Estónsku, ktorý sa realizoval tiež vďaka

British Council. Estónsko pri mappingu v zásade prevzalo definíciu kreatívneho priemyslu od Británie. Viaceré krajiny realizovali v rokoch 2004-2005 prvé mappingy kreatívneho priemyslu, avšak aj po siedmich rokoch sa nikam tieto krajiny nepohli a stále ostávajú len na úrovni spracovávania údajov bez ich ďalšieho využitia. Estónsko rovnako nemá/nemalo stratégiu/politiku kreatívneho priemyslu. V roku 2005 začlenila estónska vláda kreatívnu ekonomiku do stratégie využívania štrukturálnych fondov, konkrétna predstava o ich použití avšak v tom čase nebola. Keďže prostriedkov nikdy nie je dosť, začalo ministerstvo kultúry hľadať priestor na podporu kreatívneho priemyslu i vo všetkých ďalších programoch. Spracovali audit všetkých zdrojov, ktoré sa nevenujú kreatívnemu priemyslu priamo a analyzovali otázku, prečo kreatívny sektor nedostáva peniaze. Zistili, že podniky kreatívneho priemyslu nevedeli, že môžu využívať takéto zdroje a začali cielene informovať subjekty o možnosti získania takejto podpory. Ďalším faktorom bolo, že inštitúcie, ktoré rozhodovali o pridelení prostriedkov, nepovažovali kreatívny priemysel (napriek tomu, že bol oprávnený) za vhodný na čerpanie prostriedkov a jednoducho ich neprideli. Tak ministerstvo kultúry chodilo a vysvetľovalo dôležitosť podpory tohto segmentu hospodárstva. Pripravilo hodnotový reťazec pre kreatívnu ekonomiku a stanovilo si cieľ vypracovať logický prístup, ktorý by pokryl každé štádium vývoja (poznámka zostaviteľa: hodnotový reťazec je zobrazený pod prezentáciou Ragnara Siila).

Estónske ministerstvo kultúry si uvedomilo, že je dôležité popularizovať kreatívny priemysel. Preto vypichlo konkrétne projekty, organizovalo konferencie, vnikli publikácie. V roku 2009 pristúpilo ministerstvo k tomu, že všetky projekty na podporu zvyšovania povedomia zjednotili pod jeden kreatívny projekt/organizáciu - „Kreatívne Estónsko“, ktorý umožňuje postupovať v popularizovaní a presadzovaní kreatívneho priemyslu efektívnejšie. V súčasnosti sa realizuje napr. projekt divadla, prostredníctvom ktorého sa ľudia učia zakladať svoje kreatívne firmy. Kreatívne Estónsko má napr. on-line obchod pre návrhárov či poradenstvo pre začínajúce firmy. Ďalšia oblasť ktorej sa venujú sú vzdelávacie programy. Realizujú program podpory v hudobnom sektore, vrátane programu rozvoja exportu hudby, projekt stáží, ďalej takéto program podpory dizajnu a audiovizie. Napriek všetkému sa ukázalo, že stále existujú v podpore kreatívneho priemyslu rezervy. Vytvorili preto kreatívne inkubátory Estónska vrátane fyzickej infraštruktúry (v Estónsku sú tri národné inkubátory – ktoré majú za obdobie posledného pol roka úspech viac ako 100 nových firiem) – pre kreatívne podniky a rozvojové strediská, ktoré sa zameriavajú aj na rozvoj napr. v oblastiach - architektúra, dizajn, hudba. V Talline je zároveň verejná organizácia zložená z troch podnikateľských inkubátorov a jedného kreatívneho inkubátora. V posledných dvoch kolách verejnej výzvy na pripojenie sa k verejnému inkubátoru pochádzalo 65 % žiadostí práve z kreatívneho sektora. Čiže v súčasnosti existuje priama podpora určená na zakladanie kreatívneho podniku. Explicitne sa museli zamerať na podporu exportu, ktorú pôvodne nezahŕňali do svojich aktivít, avšak čas ukázal, že podpora exportu je nevyhnutná.

Ministerstvo kultúry spolupracuje s ministerstvom hospodárstva, ktoré prerozdeľuje prostriedky zo štrukturálnych fondov. Tie ako jediní ostali aj v čase krízy stabilným zdrojom financovania. V Estónsku sa mapovanie realizovalo v rokoch 2005, 2007 a 2009 a ani tretíkrát štatistika nepokryla úplne všetko. Kreatívny priemysel je natoľko rôznorodý, rozdrobený a dynamický, že zmapovať ho komplexne prakticky nie je možné. I tak zistené štatistické údaje dokazujú veľkú silu tohto priemyslu. V súvislosti s porovnávaním údajov o kreatívnom priemysle v Európe upozornil R. Sill na rôznosť definícií, dôsledkom ktorých je nie vždy korektné porovnanie štatistík za jednotlivé krajiny. V Estónsku predstavuje kreatívny priemysel 3 % podielu na HDP, v Británii 7% a Fínsku 10%. Tieto údaje je však potrebné vnímať z pohľadu - čo všetko sa do ich objemu započítava. Keď si nechala Európska komisia v 2006 spracovať údaje, pri porovnaní porovnateľných vstupných údajov bol kreatívny index Estónska 2,6 a Spojeného kráľovstva 3,2 - čo nepredstavuje až taký rozdiel. R. Sill je presvedčený, že malá krajina má minimálne rovnaký kreatívny potenciál ako veľké krajiny – dokazuje to vplyv Islandu na svetovú hudobnú scénu a či celosvetový úspech projektu Skype, ktorý vznikol v Estónsku.

Estónsko teda nemá samostatnú politiku, ale realizujú veľa programov na podporu kreatívneho priemyslu. Práve vytvorená nová vláda v Estónsku v koalícnej dohode explicitne uvádza podporu kreatívnej ekonomike. O.i. sa zaväzuje 10násobne zvýšiť podiel prostriedkov venovaných na podporu kreatívneho priemyslu. (poznámka zostaviteľa: výber ustanovení z koalícnej dohody je v prezentácii Ragnara Siila)

Svoju prezentáciu Ragnar Siil ukončil konštatovaním, že nové programové vyhlásenie

estónskej vlády ku kreatívnemu priemyslu v Estónsku je dôkazom správnosti doterajších krokov.

Štatistický úrad SR spolupracoval s Creative Industry Forum aj pri predchádzajúcich aktivitách venovaných popularizácii kreatívneho priemyslu a mimoriadne ústretovo pristupoval k riešeniu problému nedostatku informácií o tomto segmente. Účast' Štatistického úradu SR na seminári Prečo kreatívna ekonomika? bola prirodzeným dôsledkom tejto spolupráce.

Peter Rozboril, generálny riaditeľ sekcie koordinácie údajovej základne Štatistického úradu, informoval o možnostiach, ktoré poskytujú dnes zbierané údaje Štatistického úradu. Spracoval ich na základe vlastných úvah a na základe podkladov od Creative Industry Forum, keďže definícia ešte nie je pre Slovenskú republiku ustálená (a žiadna verejná inštitúcia zatiaľ na zbieranie údajov o kreatívnom priemysle nepredložila požiadavku). Po dohode na definícii a štruktúre údajov bude možné merať aj ďalšie ukazovatele. P. Rozboril deklaroval ochotu Štatistického úradu zapojiť sa do procesu získavania informácií, ktoré by zmapovali kreatívny priemysel na Slovensku. Poukázal na vývoj podielu na tržbách kreatívneho priemyslu (červená čiara) na tržbách celkovej ekonomiky (modrá čiara) (poznámka zostaviteľa: viac v prezentácii Petra Rozborila). Údajová základňa umožňuje vytváranie rôznych súborov informácií nielen z oblasti ekonomickej, ale aj oblasti inovácií, patentov. Pre ďalšie skúmanie možno využiť i prieskumy kvalitatívneho charakteru napr. informácie týkajúce sa znalosti obyvateľov či spôsobov zapájania zamestnancov do výstupov v podniku v rámci podnikových štatistík. Tieto databázy sa vytvárajú v rámci celej EÚ, je preto možné porovnať, kde sa v tomto ohľade Slovensko v rámci Európy nachádza.

Oblasť vzdelávania a odborného vedeckého pracoviska zaoberajúceho sa kreatívnou ekonomikou zastúpila na seminári **Jitka Kloudová**, prorektorka pre vedu a výskum Paneurópskej vysokej školy. J. Kloudová sa primárne zameriava na makroekonómiu a prezentovala primárne poslanstvo, že akademická sféra už zaznamenala veľký význam kreatívnej ekonomiky a umenia pre budúci ekonomický rast, vrátane úrovne konkurencieschopnosti Európy. Aj na základe osobnej skúsenosti (napr. módna dizajnérka Šárka Šišková nevie nájsť u nás podporu, napriek tomu, že v stálej výstave v New Yorku má štyri modely) vie, že podstatné pre podporu kreatívnej ekonomiky je primárna podpora tvorivého jednotlivca. Informovala, že na Slovensku sa podarilo založiť centrum pre transfer poznatkov (na rozdiel od technológií), ktoré by malo byť poradenským centrom aj v oblasti ochrany práv duševného vlastníctva. J. Kloudová pôsobí aj na Univerzite Tomáša Baťa v Českej republike, ktorá je zapojená do projektu mapovania kreatívnych priemyslov pre cezhraničnú spoluprácu konkrétne oblastí Zlín-Trenčín. I vzhľadom na skúsenosti z prípravy tohto projektu vidí veľkú možnosť zjednotiť politiky v oblasti kreatívnej ekonomiky pre Českú a Slovenskú republiku (aj s ohľadom na vzájomné prepojenie trhov, na ktorých sa produkty kreatívneho priemyslu SR a ČR uplatňujú) a pri tejto príležitosti predstavila aj významných hostí z Českej republiky Martina Cikánka – ktorý spolupracuje na projekte českého ministerstva kultúry mapovania kreatívnych priemyslov v Českej republike a pána Svobodu, riaditeľa projektu hlavné mesto kultúry Plzeň2015.

Martin Bruncko, splnomocnenec vlády pre vedomostnú ekonomiku, sa vo svojom príspevku venoval otázke, aké sú nástroje a aktivity, na ktoré by sa mal štát zamerať ak dospeje k rozhodnutiu, že kreatívnu ekonomiku je potrebné podporovať.

Podľa neho je zrejmé, že aj v malých krajinách má zmysel venovať sa oblasti kreatívnej ekonomiky. Upozornil na dôležitosť exportu, podpora ktorého je v podstate jediným zmysluplným nástrojom ako podporiť túto oblasť (okrem inovácií a technológií na báze vedy a výskumu). Pochybuje, že na Slovensku by mal šancu veľký pulzujúci klaster orientovaný na domáci trh. Príkladom je estónsky Skype. Zaujímavým príkladom je Kanada, ktorá má veľký podiel na svetovom trhu s video hrami (napr. Assassins creed zarobila cca 700 mil dolárov). Podpora preto musí byť orientovaná na medzinárodné trhy.

Estónsko je krajina, ktorá vie vďaka efektívnemu prístupu k podpore kreatívneho priemyslu výrazne napredovať. Podľa názoru splnomocnenca je potrebné z témy kreatívna ekonomika urobiť politickú tému (ako príklad uviedol vedomostnú ekonomiku, ktorú na Slovensku pozdvihla práve táto skutočnosť). V tejto súvislosti má Ministerstvo kultúry SR veľkú úlohu.

Alfa a omega v tejto oblasti je reforma vzdelávania – fundamentálny problém je, že deti nie sú vedené ku kreativite. Druhá oblasť je riešenie ochrany práv duševného vlastníctva. Zo svojej pozície práve rozbieha agendu odstraňovania prekážok na pôde vedy, výskumu a technológií a je možné túto agendu rozšíriť aj o kreatívny priemysel.

Ivan Štefanko zo spoločnosti Neulogy, a.s. prezentoval tému kreatívneho inkubátora ako faktora rozvoja mesta a regiónu. Celá oblasť kreatívneho priemyslu je totiž viac menej koncentrovaná v urbánnom prostredí. Veda a výskum má veľa spoločného s kreatívnym priemyslom, a to ako z pohľadu prienikov, ktoré tam vznikajú a tak aj s ohľadom na spoločné problémy presadiť sa. Spoločnosť, ktorú I. Štefanko zastupuje, sa zaoberá infraštruktúrou vedy a v súčasnosti spolupracuje s približne 85 % inštitúcií z oblasti vedy a výskumu na budovaní infraštruktúry. Zároveň pomáha realizovať transfer technológií v spoločnostiach/start up-och v oblasti veda výskum.

Inkubátor v požadovanom zmysle slova je organizácia, ktorá má pomôcť prekonať malým začínajúcim firmám trhovú nevýhodu. Napr. kreatívny priemysel má v porovnaní s poľnohospodárstvom nepomerne menšiu lobby. Aj na Slovensku 50 % firiem zaniká po troch rokoch, práve preto, že si nenájde zákazníkov, optimálnu štruktúru fungovania. V inkubátoroch sa firmám darí práve pre zdieľanie služieb (účtovníctvo, právne služby, marketing). Poukázal na skutočnosť, že na Slovensku je asi 16 inkubátorov ale len jeden možno považovať za viac menej funkčný. Ostatné sú čisto realitnými projektmi.

Medzi nástroje inkubátora patria napr. cena prenájmu (prípadne paradoxne, cena prenájmu je drahšia s ohľadom na služby, ktoré v sebe zahŕňa – a platí sa aj za *genius loci* inkubátora). „Podnikateľskí anjeli“ sú ľudia, ktorí by mali mať možnosť stretávať sa s tvorivými ľuďmi v inkubátoroch a rozhodovať sa pre realizáciu svojich investícií do kreatívnych projektov. Ďalším faktorom, tak ako spomínal aj Lord Smith je tvorivé prostredie. V tomto kontexte treba povedať, že všetky lukratívne oblasti, ktoré by mohli byť využité na inkubátory v Bratislave boli už predané veľkým investorom. Ideálnym miestom by bola Mlynská dolina alebo centrum mesta. V súčasnosti sú však v Bratislave kreatívne podniky buď po garážach (resp. mimo Bratislavy, lebo nemajú dostatok financií na nájom) alebo, ak sú už zabehnuté, tak v konkrétnych realitných projektoch. Tým sa odtrhli od start-up prostredia a vôbec nemajú „magnetickú“ silu na ostatné start-up podniky, ktoré by využívali túto prirodzenú synergiu. I. Štefanko ukázal, kde sa podľa územného plánu Bratislavy majú nachádzať inkubátory – ide práve o nevhodné lokality práve mimo miest logických pre rozvoj kreatívneho priemyslu. Ako príklad uviedol mesto Buffalo, ktoré sa práve nevhodným umiestnením takéhoto centra stalo mesto duchov. Na príklade Barcelony naopak ukázal, ako rozumným umiestnením star-upov pritiahlo mesto spať podnikateľov, tvorivých ľudí a do „sklenenej štvrti“ sa tak vrátil život.

Bratislava môže pomôcť inkubátorom – aj prvotnou finančnou investíciou (primárne malou - suma pár tisíc eur), môže identifikovať zaujímavý priestor (v spolupráci s univerzitami alebo ministerstvom kultúry), kde by sa dal realizovať inkubátor. Bratislava môže ísť do vhodných partnerstiev. Ak by išlo o mestskú iniciatívu, mala by nastaviť správnu motiváciu manažmentu. Typickým príkladom na Slovensku je nevhodné vedenie inkubátorov spôsobené práve neschopnosťou nájsť a zaplatiť kvalitný manažment s citom pre špecifickú kreatívnu oblasť. Pritom ide o kľúčový faktor úspechu inkubátora, a to nielen u nás.

Následná diskusia bola zameraná na problematiku presadenia témy kreatívnej ekonomiky do sféry ľudí, ktorí majú právomoc rozhodovať. Problematiku komunikácie a popularizácie dôležitosti podpory kreatívneho priemyslu. Účastníci semináru poukázali na existenciu iniciatív, ktoré podporujú start-up a tvorivé aktivity, avšak ani v jednom prípade nejde o podporu zo strany štátu. Štátne grantové schémy v tejto oblasti sú naopak nastavené veľmi nevhodne. Primárne by možno stačilo odstrániť administratívne bariéry, ktoré boli v poslednom období vybudované a ktorých odstránenie nie je pre štát vôbec finančne náročné. Práve preto jednou z činností organizátorov semináru bude okrem mapovania prostredia aj komunikácia s existujúcim prostredím a predloženie zoznamu odporúčaných krokov, ktoré by mali pomôcť prostrediu. Je nevyhnutné zapojiť odborníkov ministerstva školstva a aj do ich rozhodovania zaviesť podporu prepájania odborov, ktoré vytvára lepšie prostredie pre vzdelávanie. Na Slovensku je nemožné príležitostne podnikáť s ohľadom na nastavenie ekonomických/daňových podmienok – čo možno pre kreatívny priemysel považovať za jednu z významných bariér. Lord

Smith z Finsbury uviedol, že kreatívna ekonomika umožňuje realizáciu aj menších miest, rovnako uviedol Ragnar Siil, keďže v Estónsku ide prevažne o projekty menších miest resp. obcí. V obciach ide samozrejme väčšinou o cestovný ruch, tradičné remeslá, dizajn. R. Siil poukázal aj na spoločnú iniciatívu Litvy, Lotyšska, Fínska a Estónska ako aj na medzinárodný orgán Severská dimenzia (Kodaň), ktorá sa zameriava práve na kreatívny priemysel, a ktorá realizuje spoločné medzinárodné projekty.

III. Summary

Výsledkom semináru a diskusie o kreatívnej ekonomike na Slovensku je nevyhnutnosť realizovania ďalších projektov podpory a popularizácie kreatívneho priemyslu v nevyhnutnej spolupráci verejnej správy a súkromného sektora.

British Council Slovensko, Creative Industry Forum a Košice2013 budú v rámci svojho viacročného projektu venovaného kreatívnej ekonomike na Slovensku tieto požiadavky, návrhy a podnety tlmočiť svojim partnerom na všetkých úrovniach verejnej správy.

Potrebnými krokmi identifikovanými seminárom i predchádzajúcimi konferenciami sú:

- I. Podpora projektu mappingu kreatívneho priemyslu na Slovensku ako vstupnej aktivity pre nastavenie právnych, legislatívnych a ekonomických podmienok pre kontinuálny zber údajov o kreatívnom priemysle a vzťahov kreatívnej ekonomiky.
- II. Výsledky mappingu, ktoré vymedzia sektor a poskytnú prehľad o jeho skladbe na Slovensku, použiť ako základ pre ďalšiu stratégiu a jednotlivé politiky v tejto oblasti.
- III. Rozmer dopadov na kreatívnu ekonomiku zohľadňovať pri príprave legislatívnych návrhov, vládnych nástrojoch a ekonomických balíčkov. Pripraviť Slovenskú republiku na rastúci dôraz, ktorý téme dáva Európska únia a ktorý bude nastavovať parametre pre vytváranie nástrojov vrátane čerpania štrukturálnych fondov v ďalšom programovacom období.
- IV. Podporovať a vyžadovať súčinnosť dotknutých orgánov verejnej správy z dôvodu cross-sektorálneho pôsobenia kreatívnej ekonomiky s cieľom vytvárania optimálnych podmienok pre rozvoj kreatívneho priemyslu a znižovania administratívnej záťaže a regulácie v tejto oblasti.
- V. Nastaviť parametre rozhodovacích procesov v rámci regionálnych a miestnych orgánov tak, aby chápali podporu a rozvoj kreatívneho priemyslu ako základ rozvoja svojich ekonomík.
- VI. Kreatívnu ekonomiku etablovať vo výskume ekonomických modelov a do tohto procesu zapájať aj vedecké/univerzitné centrá; výsledky implementovať do strategických materiálov vlády SR.
- VII. Koordinovať prípravu strategických rezortných materiálov, ktoré ovplyvňujú kreatívnu ekonomiku.
- VIII. Podporovať projekt Košice hlavné mesto kultúry 2013 ako pilotný projekt nadnárodného charakteru, ktorý bude vypovedať o schopnosti Slovenskej republiky efektívne využiť potenciál synergie kreatívnej ekonomiky (kreatívneho priemyslu, kreatívnych miest a kreatívnych ľudí).
- IX. Pripraviť nástroje pre konštruktívne využívanie pozitívnych synergii kreatívnej ekonomiky zohľadniac špecifiká v ďalších regiónoch Slovenska.

Lord Smith z Finsbury poskytol počas svojej návštevy Bratislavy pri príležitosti seminára Prečo kreatívna ekonomika? viaceré rozhovory:

<http://podnikanie.etrend.sk/kreativne/kreativna-ekonomika-na-anglicky-sposob.html>
<http://kultura.sme.sk/c/5833587/potrebuje-lady-gaga-aj-orchester.html#ixzz1IXWmkODn>
<http://ekonomika.sme.sk/c/5823372/slovensko-ma-potencial-na-rozvoj-kreativnych-odvetvi-uviedol-byvaly-britsky-minister.html>

Mediálnym partnerom semináru bola TASR.